

СУЧАСНА ФІЛОСОФІЯ В КІНЕМАТОГРАФІІ ТА ІНШИХ ВИДАХ МИСТЕЦТВА

Тема моєї статті – «Сучасна філософія в кінематографії та інших видах мистецтва». Вона є актуальною для глобального осмислення життя, адже в сучасному світі все частіше перед людиною постає проблема невизначеності напрямку її діяльності, пригнічення через незнання шляхів пошуку істини. Збагачена скарбниця досвіду пропонує безліч теорій, шляхів та напрямків, які допоможуть обрати правильний орієнтир, але особистість губиться серед цієї різноманітної спадщини. Тому метою мого дослідження є аналіз способів самореалізації людини, пошуки відповіді на кантівське питання: «Яким я повинен бути, щоб бути людиною?»

«Світ, який ми переживаємо, наповнений розмаїттям знань, гуманістичних цінностей, життєвих орієнтирів, ускладненим буттям самої людини, яка, всупереч сподіванням, опинилася перед низкою неочікуваних проблем. У цих умовах створити цілісний образ світу є заздалегідь непідвладним завданням для окремої особистості» [5, с.1].

Щоб зрозуміти стан сучасної філософії, пропоную зануритись у світ мистецтва. Де ж, як не в мистецтві, ми можемо розкрити свій духовний світ? Усі наші думки, ідеї, протиріччя ми висвітлюємо на екранах наших телевізорів, на полотнах наших творінь, на папері у нашій поезії та прозі. Насправді сучасне кіномистецтво, фотомистецтво може багато розповісти про наші переконання та ідеали.

Порівнюючи античну філософію із сучасною, можна помітити, що найголовніші проблеми стародавнього світу так і залишилися не розв'язаними у XXI столітті. Сократівське «пізнай самого себе» звучить закликком на сучасних сторінках життя, але виконати цю мудру пораду вкрай важко.

Британсько-французький художній фільм Гая Річі «Револьвер», що вийшов у 2005 році, відображає сучасну філософську проблему: страх керує нашим життям, він робить нас боягузами і жалюгідними людьми. Ми боїмося втратити засоби для існування і перетворюємося у жадібних створінь, ми боїмося померти від чийсь руки, тому самі вбиваємо своїх ворогів. Насправді, ми лише існуємо, а справжнім життям живуть наші переживання та страхи, які керують нашими вчинками. Пізнати самого себе, визначити, що я хочу в цьому житті і чітко діяти за логарифмом своїх принципів, прогнавши страх – ось філософія сучасного життя.

Філософи Нового часу прагнули пізнання і глобального прогресу, а зараз, коли ми досягли неймовірних результатів у розробці новітніх технологій, несподівано людство протестує, хоче повернутися в світ природи, втекти від «залізної руки міста», як писав Коцюбинський. Глобальна проблема гармонії людини і природи стосується не лише екологічної катастрофи, а й світоглядного бачення. Природа – це краса й здоров'я, але природа – це ще й руйнівна сила, яка мстить людям за експлуатацію.

Можливо, саме пошуки шляхів «примирення» з природою спонукали авторів російського документального фільму «Вода. Велика таємниця води» (2006) дослідити одну з наймогутніших стихій світу – воду. Вода має здатність запам'ятовувати інформацію і цим самим впливає на життя людини – таке одухотворення води є не просто теорією, а науково-доведеним фактом. Вода може набувати цілющих властивостей, а може стати отрутою, не змінюючи свій хімічний склад, але змінюючи свою структуру. Таке грандіозне відкриття знову повертає нас до філософії античності, тепер тези Фалеса «Усе з води», «Усе має душу» [3, с. 66] не виглядають настільки примітивними, як здавалися спочатку.

У фільмі показано цікаві досліди, як під впливом подяк, радості, любові вода набувала красивої мікроскопічної форми, а злість, задрість та людські ігнорування спотворювали її структурний склад. «Зараз людство знаходиться на межі зовсім інакшого розуміння законів світобудови, які відкривають нові перспективи: можливість програмування води, лікування водою найскладніших захворювань, управління погодою. У фільмі беруть участь представники всіх релігійних конфесій. Ніколи і в жодному науково-популярному фільмі наука і релігія не були такі близькі в своїх переконаннях.

Неочікувані і сміливі припущення, унікальні результати багаторічних досліджень відкривають перед людством зовсім нові перспективи» [8, с. 1].

У 1994 році вийшов повнометражний фільм Роберта Земекіса «Форрест Гамп», поставлений за однойменним романом Вінстона Грума (1986). В центрі сюжету - недоумкуватий Форрест Гамп, який, не зважаючи на свою ваду, досяг визначних успіхів. Людина – творець свого життя, фільм є по-особливому важливий, адже таке філософське знання необхідно використовувати на практиці, щоб стати успішним.

Сучасний український письменник Марк Лівін пише: «Щоби пізнати справжню любов, треба відчувати гіркоту розлуки, щоби стати сміливим, треба подолати страх, щоби ненавидіти, треба хоч раз по-справжньому полюбити, встати з колін можна тільки якщо на них впасти, рівносьильне як навчитися цінувати можна лише в тому випадку, коли втрачав... Кожен із нас народжений генієм. А відповідь на питання «як його у собі пробудити» криється в наступних словах: яка найсеосяжніша властивість людини - страх чи лінь?» [6, с. 1]. Марк Лівін у своїй філософській прозі возвеличує можливості людини, наголошує на тому, що причиною наших невдач є звичайна лінь. Людина може реалізувати себе в чому

завгодно і як завгодно, необхідно лише перемогти своє слабке «Я».

Справжній талант може легко втілити свої світоглядні ідеї на художніх полотнах.

Філософські картини в сучасному мистецтві – це унікальне явище, адже кожна картина прочитується індивідуально, реципієнт сприймає побачене власним світоглядом, власною філософією. Полотна польського художника-сюрреаліста Томаша Алена Копера відображають відчуженість від світу, людина постає в іншій реальності, де матеріальне не має ніякого значення. Знову постає філософський протест проти техногенної цивілізації, механістичного сприйняття дійсності.

Американська художниця Сієнна Моріс, використовуючи власну техніку, пише картини цифрами або математичними формулами. «Філософські картини виникли в результаті стресу. Біда, як мовиться, допомогла, хоч і не одразу. Дівчину хвилювали думки про майбутнє, те, скільки жити їй залишилося і чи встигне вона зробити усе, що запланувала. В результаті художниця зрозуміла: поки роздумує, час спливає. Ні мрії про майбутнє, ні жаль за минулим нічого не варті. Необхідно цінувати дійсність, адже іншого шансу «намалювати» картину власного життя не буде. Секунди біжать і губляться в потоці нашого існування, як числа на полотнах. І тільки всі разом вони створюють довершене зображення»[7, с. 13]. Звідси випливає ще одна, давно знайома із філософії Сковороди, теза «швидкоплинності життя». Ліна Костенко пише:

«Шалені темпи. Час не наша власність.

Фантастика – не мріяв і Жюль Верн.

Кипить у нас в артеріях сучасність.

Нас із металу виклепав модерн...» [1, с. 42]

Таким чином, на основі кінематографії, художньої літератури та образотворчого мистецтва можна сформулювати деякі питання, які тривожать сучасну філософію:

Хто керує людиною – вона сама, чи її страх?

Як встановити гармонію між природою та людиною в сучасному глобалізованому світі?

Ми самі творимо своє життя чи невідворотній фатум задіяний в цьому?

Що править світом – мудрість чи глупота?

Як правильно розрахувати свій час, щоб не втратити цінні хвилини життя?

Сучасна філософія вивчає людину як особистість, котра може досягти всього, чого забажає: людина сама творить своє життя, всі проблеми і незгоди сховані в її ж думках, вона досягне успіху тоді, коли вб'є «думку-паразита» і навчиться цінувати теперішнє, не оглядаючись на минуле і не заглядаючи в майбутнє. Ф. Ніцше писав: «Коли сенс життя вбачають не в самому житті, а в «потойбічному світі», в порожнечі, то таким чином позбавляють життя взагалі будь-якого сенсу»[2, с. 378]. Не позбавляймо наше життя сенсу, живучи у віртуальному світі, чи у світі наших мрій та ілюзій, бо справжнє життя набагато веселіше і яскравіше. Звісно, своєю філософією: «Будьте вірні Землі, і не вірте тим, хто подає вам надземні надії»[4, с. 503] Ніцше суперечить християнській моралі, але сучасна філософія не розриває зв'язок з релігією, бо саме Бог дав життя, а яким воно буде далі – це залежить від самої людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Костенко Л. В. Річка Геракліта/ Ліна Костенко; упоряд. та передм. О. Пахльовської; худож. С. Якутович. – К.: Либідь, 2011. – 288 с.
2. Ніцше Ф. Так казав Заратустра; Жадання влади/ Пер. з нім. А. Онишка,
3. П. Тарашука. – К.: Основи, Дніпро, 1993. – 415с.
4. Петрушенко В. Л. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III – IV рівнів акредитації. – 4-те видання, стереотипн., - Львів: «Новий світ – 2000», 2006. – 506 с.
5. Юстейн Г. Світ Софії. Роман про історію філософії/Переклад з норвезької
6. Н. Іванчук/ Г. Юстейн – Львів: «Літопис», 1997. – 575 с.
7. В. Г. Кремень. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник /В. Г. Кремень,
8. В. В. Ільїн. - К.: Книга, 2005. - 528 с. [Електронний ресурс] /В. Г. Кремень// Філософія: мислителі, ідеї, концепції - Кремень В.Г.– Електронні дані. – Електронна інтернет онлайн «Бібліотека Студента UaRus» © 2016. – Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/1392/53/1/2>
9. Марк Лівін. Генії – повсюди [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: <http://mark-livin.livejournal.com/15717.html>
10. Відділ освіти Котовської районної державної адміністрації. «Цифрові»картини. [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: <http://sessiyaua.com/matematika/2549/index.html?page=13>
11. Велика таємниця води. [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: <http://kino.soborna.org/2010/07/2006-012110.html>